

INSTRUKTION, KRITERIER OCH PRISLISTA FÖR DE ÄLDRES FAMILJEVÅRD

Mellersta Österbottens social- och hälsovårdssamkommun

Innehåll

Innehåll

Innehåll	1
1. FAMILJEVÅRD FÖR ÄLDRE	3
1.2 Familjevårdens former.....	4
1.3 Skillnaden mellan närståendevård och familjevård	5
1.4 Organisering av familjevård för äldre	5
2. FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR GODKÄNNANDE AV FAMILJEVÅRDARE OCH FAMILJEHEM FÖR ÄLDRE	6
2.1 Familjevårdare för äldre	6
2.2 Familjehemmet och antalet vårdbehövande i familjevården för äldre.....	8
3. VERKSAMHETSMODELLEN FÖR FAMILJEVÅRD FÖR ÄLDRE.....	9
3.1 Kriterier som ligger till grund för erhållandet av tjänster.....	9
3.2 Placering av äldre i familjevård.....	9
3.3 Den äldre i familjevård.....	10
4. PLANER OCH AVTAL SOM GÄLLER FAMILJEVÅRD FÖR ÄLDRE	11
4.1 Rehabiliterande vård- och serviceplan för äldre	11
4.2 Uppdragsavtalet.....	11
5. KLIENTAVGIFTER INOM FAMILJEVÅRDEN.....	12
5.1 Klientavgifter för person i långvarig familjevård	13
5.2 Klientavgifter för kortvarig familjevård och familjevård på deltid	13
6. ARVODEN OCH ERSÄTTNINGAR FÖR FAMILJEVÅRD FÖR ÄLDRE	14
6.1 Vårdarvode.....	14
6.2 Ersättning för kostnader	14
6.3 Arvode och kostnadsersättning för långvarig familjevård.....	15
6.4 Arvode och kostnadsersättning för kortvarig familjevård.....	15
6.5 Arvode och kostnadsersättning för familjevård under en del av dygnet	16
6.6 Familjevård hemma hos den vårdbehövande	16
6.7 Startersättning	16
6.8 Sammanfattande tabell över ersättningar som betalas till familjevårdaren.....	17
6.9 Användning av egen bil och reseersättning.....	17
6.10 Avgifter under avbruten familjevård och familjevårdarens lediga dagar.....	19
6.11 Familjevårdarens beskattning.....	19
7. FAMILJEVÅRDARENS LEDIGHETS- OCH AVLÖSARARRANGEMANG.....	20
7.1 Familjevårdarens ledighet samt arvoden och kostnadsersättningar som betalas under ledigheten	20
7.2 Avlösarservice under familjevårdarens ledighet eller annan frånvaro.....	20

8.	FAMILJEVÅRDARENS PENSIONSSKYDD OCH FÖRSÄKRINGAR	21
9.	SÄKERHETEN OCH TILLSYNNEN INOM FAMILJEVÅRDEN	22
9.1	Säkerheten inom familjevården	22
9.2	Handledning och tillsyn inom familjevård	22
10.	FAMILJEVÅRDARENS STÖD OCH SAMARBETE.....	23
11.	SEKRETESS OCH TYSTNADSPLIKT	24
12.	FÖRVARING AV HANDLINGAR.....	25
13.	DEN VÅRDBEHÖVANDES PENNINGMEDEL OCH EGENDOMSFÖRTECKNING	25
14.	EN KLIENTS DÖD I FAMILJEVÅRDSHEMMET	25
15.	LAGSTIFTNING OCH ANDRA BESTÄMMELSER SOM GÄLLER FAMILJEVÅRD	26
16.	MÖJLIGHETER ATT ÖVERKLAGA OCH PÅVERKA	26
17.	INSTRUKTIONENS IKRAFTTRÄDANDE	26
18.	ARBETSGRUPPEN FÖR ANVISNINGAR FÖR FAMILJEVÅRD (SenioriKaste, Karleby stad, Affärsverket för social- och hälsovård Jyta 2015 - 2016)	27

1. FAMILJEVÅRD FÖR ÄLDRE

Den här instruktionen gäller **familjevård för äldre i uppdragsförhållande** och baserar sig på lagar som anknyter till familjevård. Instruktionen är ett administrativt beslut om förverkligande av familjevård för äldre i uppdragsförhållande.

Familjevård är vård eller annan omsorg om en person under en del av dygnet eller dygnet runt i familjevårdarens privathem eller i den vårdbehövandes hem. Kommunen eller samkommunen ingår ett uppdragsavtal med familjevårdaren eller ett avtal om ordnande av familjevård med en producent av privat familjevård (3 § i familjevårdslagen 263/2015). I uppdragsavtalet kommer parterna överens om utbetalning av arvodet som betalas till familjevårdaren, om ersättning för kostnader, om familjevårdarens rättigheter och skyldigheter och andra omständigheter som gäller familjehemmet och familjevården. Familjevården regleras av ett antal lagar och bestämmelser (punkt 14 i instruktionen).

När det gäller familjevård i uppdragsförhållande har uppdragsgivaren, dvs. kommunen ansvaret för familjevården och ordnandet av den. En familjevårdare som godkänts av kommunen ingår *ett uppdragsavtal* med kommunen eller samkommunen separat för varje person som ska få familjevård. Familjevård kan ges under en del av dygnet, tillfälligt eller fortgående. Familjevård i uppdragsförhållande är inte företagsverksamhet. Separat finns professionell familjevård som ges i professionella familjehem på basis av tillståndet som avses i 7 § i lagen om privat socialservice (922/2011).

För att familjevård ska kunna ordnas krävs ett beslut i den nämnd som ansvarar för servicen. Familjevårdens instruktion, arvoden och ersättningarna för kostnader samt klientavgifterna har godkänts av nämnden. Ordnandet av familjevård kräver informering av såväl de framtida klienterna som de eventuella familjevårdarna. Rekryteringen av familjevårdare är central med tanke på ordnandet av servicen. Om det inte finns intresse för att bli familjevårdare kan vårdformen inte grundas eller tas i bruk.

I denna instruktion avses med kommun området för samkommunen Soite, dvs. Karleby stad och Jyta-området (Halso, Kannus, Kaustby, Lestijärvi, Perho, Toholampi och Vetil).

Målet med den nya lagen om stödande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre som trädde i kraft den 1 juli 2013 är bl.a. att säkerställa att äldre får sådan individuell vård och omsorg som motsvarar deras individuella behov. Tjänster som ordnas hem kommer i första hand. Långvarig vård kan ordnas på anstalt endast om det finns medicinskt motiverade skäl till det eller om detta annars är motiverat för att en äldre person ska ha ett värdigt liv och få säker vård. Man ska säkerställa att vårdarrangemangen är bestående.

Familjevården äger rum i familjevårdarens **privathem eller i den vårdbehövandes hem**. Den som får familjevård har en jämlik ställning med de övriga medlemmarna i familjehemmet. Familjevården erbjuder en bestående grupp att leva med, bestående relationer, dagliga hembestyr, individuell vård och säkerhet. Vården kan ges **under en del av dygnet, tillfälligt eller vara kontinuerlig**. Familjevård är ett alternativ vid ordnande av vård och boende för äldre. De olika formerna av familjevård definieras senare, dvs. familjevård under en del av dygnet, tillfälligt och kontinuerligt.

Familjevård lämpar sig för äldre som **inte regelbundet behöver vård dygnet runt**. Funktionsförmågan hos klienter som lämpar sig att få familjevård ska bedömas individuellt, och när klienten väljs beaktas klientens och familjevårdarens önskemål. Familjevård lämpar sig särskilt för sådana äldre som flyttar från sitt hem p.g.a. osäkerhet, nedsatt funktionsförmåga, mentala problem eller en begynnande/medelsvår minnessjukdom. En äldre i familjevård ska dock klara nätterna utan regelbundet behov av hjälp. Den äldres fysiska funktionsförmåga ska vara sådan att det i regel är möjligt för en enda person att svara för den hjälp som den äldre behöver.

Familjevården kan också vara ett alternativ för vård av patienter som skrivs ut från sjukhus eller som alternativ vårdplats om en närstående vårdare insjuknar. Korta vårdperioder kan också utnyttjas vid fortsatt rehabilitering när äldre personer skrivs ut från sjukhusvård samt i andra motsvarande situationer. Familjevården är också ett alternativ vid ordnande av ledigheter för närstående vårdare.

Målet med ändringen (318/2011) av lagen om stöd för närstående vård (937/2005) är att ge närstående vårdarna stöd så att de orkar i sitt arbete. Målet är att förbättra närstående vårdarnas möjligheter att ta ut sina lagstadgade ledigheter och ha andra lediga dagar och rekreationsledigheter. Till lagen om stöd för närstående vård har det tillagts en bestämmelse som gör det möjligt att under närstående vårdarens ledighet eller annan frånvaro på basis av ett uppdragsavtal ordna en avlösare som svarar mot de krav som uppgiften ställer. Förutsättningen är att närstående vårdaren ger sitt samtycke och att arrangemanget ligger i den personens intresse som omfattas av stöd för närstående vård. Den vårdbehövandes åsikt ska beaktas.

Familjevården baserar sig alltid på samtycke från den äldre eller dennes lagliga representant. Ordandet av familjevård utgår från den äldres behov. I planeringsskedet ska den äldre, dennes anhöriga och familjevårdaren få möjlighet att bekanta sig med varandra. Det administrativa beslutet om placering i familjevård fattas av den tjänsteinnehavare som svarar för tjänsterna.

1.2 Familjevårdens former

Familjevård är vård eller annan omsorg om en person under en del av dygnet eller dygnet runt i familjevårdarens privathem eller i den vårdbehövandes hem (familjevårdslagen 263/2015). Familjevården kan vara kortvarig eller fortgående och baserar sig på individuella vård-, service- och rehabiliteringsplaner. **Familjevård under en del av dygnet** kan vara högst 10 timmar dagtid eller högst 12 timmar nattetid per dygn. I denna tid ska ingå måltider i enlighet med måltidsrytmen i den riksomfattande näringsrekommendationen för äldre. Verksamhetens mål är att t.ex. stöda närstående vårdare som ännu är i arbetslivet. Familjevård under en del av dygnet kan vara kort- eller långvarig.

Kortvarig familjevård är tidsbestämd så att man i förväg vet vilket datum vården börjar och slutar. Den kan också vara vård som baserar sig på ett plötsligt behov eller vård i form av tillfällig intervallvård. Kortvarig familjevård är t.ex. familjevård som ordnas under den tid som närstående vårdaren är ledig. Målet med kortvarig familjevård är att stöda vården av äldre i hemmet. Verksamhetens mål är att hjälpa närstående vårdaren att orka och att minska behovet av vård på anstalt. Kortvarig familjevård varar högst 14 dygn/månad. Kortvarig familjevård kan också vara dag- eller nattvård under en del av dygnet.

Fortgående, långvarig familjevård är familjevård som pågår tills vidare. Kontinuerlig familjevård erbjuder vård, omsorg och boende för dem som inte längre klarar av att bo i sina egna hem med hjälp av stödåtgärder. Som vårdform ligger familjevården mellan hemvård och vård dygnet runt och erbjuder hemlik, individuell vård och omsorg i familjevårdarens hem. Dessutom skapar familjevården en känsla av säkerhet eftersom den garanterar att någon är närvarande nattetid.

Varje verksamhetsform ska möjliggöra att den äldre kan upprätthålla sociala kontakter och delta i meningsfull verksamhet som främjar och upprätthåller välbefinnandet, hälsan och funktionsförmågan. Till upprätthållandet av sociala kontakter hör möjligheten att umgås med andra människor och att hålla kontakt med anhöriga och vänner. Å andra sidan ska den äldre också ha möjlighet att dra sig tillbaka om han eller hon så önskar. Sociala kontakter upprätthålls och välbefinnandet stöds bl.a. genom att den äldre har möjlighet att delta i andlig verksamhet som motsvarar hans eller hennes egen övertygelse. Vistelse utomhus och motion främjar som bekant både det fysiska och psykiska välbefinnandet, och dem ska en äldre person också ha möjlighet till (14 § i äldrevårdslagen).

1.3 Skillnaden mellan närståendevård och familjevård

Med närståendevård avses vård och omsorg om en person i den vårdbehövandes hem med hjälp av en anhörig eller någon annan som står den vårdbehövande nära. Om personen vårdas av sitt eget barn, sin förälder, sin sambo eller make är vården i huvudsak närståendevård.

Med familjevård för äldre avses vård av eller annan omsorg om en person dygnet runt utanför hemmet i familjevårdarens privathem eller i den vårdbehövandes hem. Ett barn kan dock vårda sin förälder som familjevårdare förutsatt att föräldern före övergången till familjevård har bott på en annan adress än barnet som ska bli vårdare. Om föräldern har bott tillsammans med sitt barn i samma hushåll kan vårdförhållandet endast vara ett närståendevårdarförhållande. Om sambon eller maken är personens vårdare är vårdförhållandet ett närståendevårdarförhållande.

1.4 Organisering av familjevård för äldre

I Soite godkänns familjehem och familjevårdare av en tjänsteinnehavare som fått utbildarutbildning i familjevård. För att familjevården lyckas bra krävs yrkesövergripande samarbete. I familjevården för äldre betonas särskilt vikten av samarbete mellan familjevårdens ansvariga arbetstagare och t.ex. hemvården och familjevårdaren.

I Soite är servicehandledaren kontaktperson inom helheten med familjevård för äldre. Hen utnyttjar det yrkesövergripande samarbetet och ansvarar för utvecklandet av familjevården och koordinerar t.ex. rekryteringen av familjevårdare, den förberedande utbildningen, den kompletterande utbildningen, arbetshandledningen, ordnandet av grupper för likställda samt kommunikationen.

Beslut om placering i långvarig familjevård fattas av SAS-arbetsgruppen (SAS = från finskans selvitä, arvioi, sijoita, dvs. utred, bedöm, placera). Beslut om placering i kortvarig familjevård fattas av servicehandledaren eller handledaren för närståendevård som också svarar för uppdragsavtalen. Ett uppdragsavtal kan ingås först efter att familjevårdaren genomgått den lagstadgade förberedande utbildningen i vilken ingår lämplighetsutvärdering och ett utlåtande av hemkommunens socialarbetare om lämpligheten för uppgiften som familjevårdare. Den förberedande utbildningen innefattar även ett hembesök hos familjen.

Enligt 15 § i familjevårdslagen (263/2015) ska det för att ordna det stöd som behövs under familjevården utnämnas en ansvarig arbetstagare för familjevårdaren för varje vårdbehövande. Familjevårdaren ska ges tillräcklig möjlighet att få stöd och träffa den ansvariga arbetstagaren.

Den ansvariga arbetstagaren svarar för den placerade personens servicehelhet. Familjevårdens ansvariga arbetstagare ordnar klientens vård under familjevårdarens ledighet. Familjevårdens ansvariga arbetstagare gör också upp och upprätthåller en rehabiliterande vård- och serviceplan för den placerade i samarbete med klienten, anhöriga och familjevårdaren. Den ansvariga arbetstagaren ordnar det stöd som familjevårdaren behöver (ordnande av ledigheter, kompletterande utbildning, kontakt med familjevårdaren, arbetshandledning osv.).

Tjänsteinnehavare med ansvar för familjevård av äldre:

Kontaktperson inom helheten för familjevård av äldre

- Servicehandledare

Personer som fattar beslut om långvarig familjevård

- SAS-arbetsgruppen

Personer som fattar beslut om kortvarig familjevård

- Servicehandledare eller

närståendevårdens handledare

Ansvarig arbetstagare för familjevård av äldre

- Ansvarig arbetstagare som utsetts för klienten (servicehandledare, närståendevårdens handledare, socialarbetare, anställd inom hemvården eller annan anställd som lämpar sig för uppgiften)

2. FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR GODKÄNNANDE AV FAMILJEVÅRDARE OCH FAMILJEHEM FÖR ÄLDRE

2.1 Familjevårdare för äldre

Som familjevårdare kan godkännas en person som till sin utbildning, erfarenhet eller sina personliga egenskaper är lämplig att ge familjevård. Innan ett uppdragsavtal ingås ska den som har för avsikt att arbeta som familjevårdare genomgå den förberedande utbildningen som uppgiften kräver (6 § i familjevårdslagen 2015). Även vikarierande vårdare och ambulerande familjevårdare ska genomgå en förberedande utbildning som ordnas av kommunen, och samma pensionslagar och olycksfallslagar gäller dem som andra familjevårdare.

För att kunna bli familjevårdare krävs förberedande utbildning innan uppdragsavtalet ingås. Av den som ämnar bli familjevårdare frågas i ansökan bl.a. om familjerelationer, boende, hälsotillståndet, användningen av rusmedel och motivation att arbeta som familjevårdare. I den förberedande utbildningen ingår dessutom ett hembesök. Familjevård som äger rum i ett privathem påverkar hela familjen och kräver i praktiken ett medgivande från alla familjemedlemmarna. Familjevård kan även ges av ensamboende och av en ensamstående förälder.

2.1.1 Vem kan bli familjevårdare för äldre

En familjevårdare är en ansvarsfull vuxen som kan erbjuda ett hem för den person som får familjevård och som förbinder sig till sin uppgift. Familjevårdaren har genomgått en förberedande utbildning och har godkänts i en utvärdering gällande sådan beredskap som förutsätts för uppgiften. En familjevårdare kan leva i ett parförhållande eller ensam. Familjevårdaren har ett gott hälsotillstånd. Efter att det har konstaterats att det finns förutsättningar för familjevård, kan den arbetstagare som svarar för familjevården begära ett läkarintyg (T-intyg) av den som vill bli familjevårdare. Relationerna mellan familjemedlemmarna ska vara goda och familjens ekonomi ska vara stabil. Familjevårdaren är samarbetsvillig. Inom familjevården sker samarbete med den äldres anhöriga och närstående, likaså med kommunernas anställda och familjevårdens kontaktperson samt familjevårdens ansvariga arbetstagare. Alla familjemedlemmarna accepterar familjevården och personen i familjevård är jämlik med de övriga familjemedlemmarna. Familjens privathem lämpar sig för familjevård.

AV EN FAMILJEVÅRDARE FÖR ÄLDRE KRÄVS FÖLJANDE FÄRDIGHETER

- 1) ATT SÖRJA FÖR DE ÄLDRES VÄLBEFINNANDE (ge omsorg)
  - Att basera sin verksamhet på den goda äldrevårdens värden och på etiska principer.
  - Att erbjuda äldre vård och omsorg som stöder den äldres hälsa samt fysiska, psykiska och sociala välbefinnande.
  - Att erbjuda god basvård.
  - Att känna de vanligaste sjukdomarna hos äldre och inse vikten av att sörja för läkemedelsbehandlingen.
  - Att erbjuda de äldre en trygg och trivsamt livsmiljö.
  - Att hålla ett öga på de äldres hälsotillstånd samt identifiera situationerna som kräver bedömning eller vård av en yrkesutbildad person.
- 2) ATT HJÄLPA OCH STÖDJA DE ÄLDRE I ATT UTNYTTJA DE EGNA RESURSERNA OCH ATT UPPRÄTTHÅLLA FUNKTIONSFÖRMÅGAN
  - Att förstå vikten av att känna den äldres livshistoria.
  - Att förstå och acceptera förändringar som åldrandet för med sig.

- Att förstå vikten av att utnyttja de äldres fysiska, psykiska, sociala och mentala resurser och kartlägga dem i samarbete med de äldre, de närstående och andra aktörer.
  - Att kunna beakta de äldres individuella behov och önskemål.
  - Att göra det möjligt för de äldre att delta i vardagssysslor och stödjer och handleder vid behov.
  - Att kunna lyssna på den äldre och vara i växelverkan med hen.
  - Att främja de äldres självbestämmanderätt utan att äventyra säkerheten.
- 3) ATT MÖJLIGGÖRA OCH STÖDJA KOMMUNIKATIONEN MELLAN DE ÄLDRE OCH ANHÖRIGA
- Att förstå betydelsen av de äldres familje- och vänskapsrelationer.
  - Att möjliggöra besök av närstående och andra kontakter.
  - Förmåga att stödja den äldres relationer och kontakten med närstående i praktiken.
- 4) ATT GÖRA SAMARBETE I FRÅGOR SOM GÄLLER DE ÄLDRE
- Har kunskap, förmåga och vilja att samarbeta med andra aktörer som sköter de äldres ärenden.
  - Känner till och förstår betydelsen av olika planer som gäller tjänster och vård.
  - Känner till familjevårdarens uppgifter, rättigheter och ansvar i kort- och långvarig familjevård.
  - Förstår betydelsen av tystnadsplikt och agerar därefter.
  - Känner sina egna resurser och är beredd att vid behov ta emot stöd och handledning.
- 5) ÄR REDO ATT FÖRBINDA SIG TILL UPPGIFTEN SOM FAMILJEVÅRDARE
- Förstår betydelsen av stabilitet och kontinuitet i de äldres liv.
  - Förstår vad det innebär att förbinda sig till långvarig familjevård.
  - Har kunskap att bedöma om det ur de äldres synvinkel är ändamålsenligt att fortsätta med familjevården.
  - Har förmåga att stödja de äldre när familjevården upphör.
  - Förstår och accepterar betydelsen av tillsyn över familjevård (Perhehoitoliittory, familjevårdsförbundet)

2.1.2 Definitiva hinder att bli familjevårdare för äldre

En person kan inte bli familjevårdare om t.ex.

- det i familjen används sådana fysiska begränsningsmetoder som inte ligger i patientens intresse
- hens familj har ett aktivt klientförhållande med barnskyddet gällande familjens biologiska barn
- hen har en fysisk långtidssjukdom som förväntas orsaka nedsatt funktionsförmåga
- hen lider av psykiska störningar eller sjukdomar
- hen har problem med rusmedel
- hen har ekonomiska svårigheter
- hens make/maka eller annan familjemedlem motsätter sig den förberedande utbildningen eller placeringen
- hen har en livsåskådning som inverkar mycket starkt på familjens liv och vardag
- hen inte har fått godkänt i bedömningen i den förberedande utbildningen

2.1.3 Förberedande utbildning för familjevårdare för äldre

Den som vill bli familjevårdare för äldre ska enligt lagen genomgå en förberedande utbildning för de äldres familjevård. Den förberedande utbildningen ger nödvändig information till den som har för avsikt att bli familjevårdare och en möjlighet att på förhand sätta sig in i uppgiften som familjevårdare för äldre.

Utbildningen är en process som består av sju gruppmöten (ca 21 timmar närundervisning) och av hemuppgifter. Utbildningen hjälper att fatta beslutet om att bli familjevårdare. I utbildningen ingår ett hembesök under vilket också eventuella andra familjemedlemmars beredskap utreds. Bedömningen av personens förutsättningar för uppgiften som familjevårdare görs av personen

själv, utbildaren och den kontaktperson som kommunen utsett. I utbildningen ska ingå en bedömning som följer på utbildningen och en skriftlig utvärdering av familjevårdarens beredskap och förutsättningar att sköta uppgiften. I utbildningen ingår en del som anknyter till familjevårdarens ställning och skyldigheter samt lagstiftningen. Utbildningen slutar med en gemensam skriftlig slutrapport av bedömningen.

Det centrala i den förberedande utbildningen är att ta reda på huruvida den som har för avsikt att bli familjevårdare lämpar sig för uppgiften. Det är önskvärt att bägge makarna i familjen deltar i utbildningen. När utbildning ordnas ska man beakta de äldres särskilda behov och vårdarens kunskande. En familjevårdarutbildning av god kvalitet kännetecknas av att utbildningen är processartad, tillräcklig lång och tillräckligt omfattande.

Målet med utbildning av familjevårdare för äldre är:

- Att garantera alla äldre jämlik möjlighet att bo i en välförberedd familj.
- Att ge dem som överväger att bli familjevårdare för äldre en möjlighet att i förväg få tillräckligt med information om uppgiften, så att de kan fatta ett kunskapsbaserat beslut om att bli familjevårdare.
- Att garantera de äldre god vård och omsorg så att familjevårdaren har tillräckliga kunskaper och färdigheter att svara mot de äldres individuella behov, och att samarbeta med andra personer i frågor som gäller de äldre.

Kommunen svarar för ordnandet av förberedande utbildning i sitt område enligt 15 § i familjevårdslagen. Utbildningen hjälper att fatta ett informerat beslut om att bli familjevårdare och ger beredskap att arbeta som familjevårdare. En person som har för avsikt att bli familjevårdare svarar först själv för kostnaderna för den förberedande utbildningen, men kommunen ersätter vårdaren dessa kostnader efter att ett eventuellt uppdragsavtal ingåtts. Familjevården inleds alltid med en provotid på viss tid.

Om familjevårdaren har gått en utbildning för familjevården utanför området, ska den som svarar för familjevården i kommunen bedöma huruvida personen och hemmet är lämpliga samt ta emot intyget över genomförd utbildning.

2.2 Familjehemmet och antalet vårdbehövande i familjevården för äldre

Familjehemmet ska till sina hälsorelaterade och övriga omständigheter vara lämpligt för familjevård. När det görs en bedömning om familjehemets lämplighet ska särskild vikt fästas vid de mänskliga relationerna i familjehemmet samt vid vilka möjligheter familjevårdaren har att i enlighet med vad som är bäst för den som placeras i familjevård beakta och tillgodose behoven hos denna person. Dessutom ska det utredas om de övriga medlemmarna i familjehemmet accepterar den som placeras i familjevård och om personen kan få en jämbördig ställning i förhållande till de övriga medlemmarna i familjehemmet. Ett familjehem ska också i fråga om uppbyggnad, utrymmen och utrustningsnivå lämna sig för familjevård (5 § i familjevårdslagen 263/2015). En familjevårdare som är i uppdragsförhållande och ett familjehem ska godkännas av kommunen som också övervakar verksamheten.

I ett familjehem får vårdas **högst fyra personer** samtidigt, inberäknat de barn under skolåldern och andra personer i behov av särskild vård eller omsorg som bor i samma hushåll som vårdaren (7 § i familjevårdslagen 263/2015). Om två personer som bor på vårdstället ansvarar för vården, uppfostrandet och annan omsorg i familjehemmet, och åtminstone den andra har sådan behörighet som avses i 6 § 1 mom. i familjevårdslagen och den andra behörighet som avses i 3 mom. får man samtidigt vårda högst sex personer i familjehemmet.

Dessutom kan av särskilt skäl undantag göras från det maximala antalet vårdtagare som kan vårdas samtidigt.

Om det är fråga om vård av syskon eller andra medlemmar i samma familj kan man enligt 9 § i familjevårdslagen göra ett undantag från det som i 7 § i familjevårdslagen fastställts om det maximala antalet personer som kan vårdas samtidigt. Dessutom kan ett undantag göras av särskilt skäl.

Som särskilt skäl räknas närmast en situation där det i familjevård samtidigt vårdas endast myndiga personer vars umgänge sinsemellan och arten av vilkas placering i familjevård och vars funktionsförmåga och vårdbehov gör det möjligt att göra en avvikelse från det maximala antalet. Antalet personer som vårdas ska ställas i relation till antalet familjevårdare, den vård och fostran som personerna behöver samt verksamhetens natur (9 § i familjevårdslagen 263/2015).

3. VERKSAMHETSMODELLEN FÖR FAMILJEVÅRD FÖR ÄLDRE

Familjevårdens instruktioner, arvoden och kostnadsersättningar samt klientavgifter godkänns av det organ som ansvarar för tjänsterna. Ordnandet av familjevården kräver informering av både framtida klienter och eventuella familjevårdare. Rekryteringen av familjevårdare är av största vikt med tanke på ordnandet av tjänster.

3.1 Kriterier som ligger till grund för erhållandet av tjänster

Familjevårdens tjänster riktas i huvudsak till klienter som behöver mycket hjälp och vård, vars funktionsförmåga är så avsevärt nedsatt p.g.a. ålder eller sjukdom att klientens funktionsförmåga har konstaterats vara nedsatt och för vilkas del det inte längre är tryggt eller ändamålsenligt att bo hemma. Klientens behov av service ska motsvara servicebehovet hos hemvårdens klienter.

Familjevård lämpar sig inte för en äldre person som

- behöver kontinuerligt vård på sjukhusnivå eller
- vakar om nätterna och stör andra eller
- regelbundet behöver hjälp nattetid eller
- är aggressiv och vars uppförande inte kan kontrolleras så att säkerheten för familjevårdaren eller andra personer som bor i familjehemmet kan tryggas eller
- rymmer så ofta att övervakning är omöjlig eller
- klarar sig inte av att röra sig självständigt eller flytta sig till rullstol med hjälp av en person eller
- har rättshandlingsförmåga och förstår sitt vårdbehov, men vill själv inte ta emot familjevård eller
- inte förbinder sig till samarbete eller vars anhöriga inte förbinder sig till samarbete eller
- rehabiliteras så att familjevård inte längre behövs.

3.2 Placering av äldre i familjevård

Familjevård erbjuds till klienten när denna serviceform är motiverad med beaktande av klientens servicebehov. Placeringen i familjevård sker stegvis. I enlighet med klientförhållandet bedömer den som fattar beslut om familjevård klientens behov av service och lämplighet för familjevård. I det här skedet bekantar sig klienten med familjevårdsplatsen. Äldre som är i för dåligt skick ska inte placeras i familjevård.

I samarbete mellan klienten, familjevårdaren och andra samarbetsparter görs det upp en rehabiliterande vård- och serviceplan för klienten, eller alternativt kompletteras en redan uppgjord plan, och nödvändiga myndighetsbeslut fattas. Efter det ingås ett uppdragsförhållande med vårdaren.

3.3 Den äldre i familjevård

I familjevården sörjer man för vård och omsorg om de äldre. Vården omfattar minst följande funktioner som upprätthåller och främjar hälsan och funktionsförmågan.

- Den personliga hjälpen i vardagen innefattar bl.a. påklädning, tvättning, mat, hygien, klädvård, uppföljning av hälsotillståndet, nödvändig assistans och vistelse utomhus
- I de funktioner som upprätthåller och främjar funktionsförmågan ingår att sörja för trygghet, hobbyer, rekreationsmöjligheter samt ordnande av andra aktiviteter som motsvarar de äldres skick, t.ex. vardagssysslor
- Upprätthållandet av sociala relationer innefattar kontakt med anhöriga, vänner och bekanta

Ovannämnda saker definieras skilt för varje vårdtagare i vård- och serviceplanen som styr den dagliga vården och servicen. Kommuner stöder och övervakar familjevårdaren i hans arbete. Stödet till familjevårdaren och tillsynen har en nära koppling. Grunden för en lyckad tillsyn är att familjevårdarens ansvariga arbetstagare vet hur familjevårdaren mår, hurdan familjens situation är, hur man mår och orkar osv. Familjevårdaren är skyldig att vid behov hålla kontakt med vårdtagarnas ansvariga arbetstagare.

3.3.1 Vårdtillbehör

En person som vårdas inom familjevården har rätt att få vårdtillbehör i enlighet med instruktionen och kriterierna för den kommunala utdelningen av vårdtillbehör.

3.3.2 Läkemedelsbehandling

I samband med att vård- och serviceplanen görs upp ska man komma överens om hur vårdtagarens läkemedelsbehandling genomförs. Genomförandet av läkemedelsbehandlingen baserar sig på social- och hälsovårdsministeriets handbok (SHM 2006: Säker läkemedelsbehandling) och den anvisning för läkemedelsbehandling som gjorts upp i kommunen. Familjehemmet sköter läkemedelsbehandlingen i samarbete med hemvården.

3.3.3 Näring och motion

Vårdtagarna erbjuds dagliga måltider i enlighet med måltidsrytmen i den nationella näringsrekommendationen för äldre personer som garanterar tillräckligt intag av vätska och näring. Måltiderna ska motsvara den äldre personens vanor och smaka bra. Specialdiet ordnas för vårdtagare som behöver sådan. Lunchen täcker 1/3 av det dagliga energibehovet och nattfastan ska inte vara längre än 11 timmar. En familjevårdare har också nytta av att bekanta sig med bl.a. Statens näringsdelegations Näringsrekommendationer för äldre personer från år 2010.

Daglig motion är mycket viktig för äldre personer. Motion förebygger inte åldrandet, men med hjälp av motionen upprätthålls och förbättras muskelstyrkan, balansen, rörligheten och förmågan att gå. Andningen och blodcirkulationen behöver regelbunden motion för att hållas i skick. Motion förbättrar också den mentala hälsan och minnet och för med sig möjligheter att träffa andra människor. Tillräcklig daglig motion stöder avsevärt förebyggandet av långtidssjukdomar och deras behandling samt rehabiliteringen. Även i den förberedande utbildningen sätter man sig in i de äldres näring och motion.

3.3.4 Färdtjänster

Enligt de anvisningar och kriterier för färdtjänst som kommunen godkänt.

4. PLANER OCH AVTAL SOM GÄLLER FAMILJEVÅRD FÖR ÄLDRE

4.1 Rehabiliterande vård- och serviceplan för äldre

Familjevård för äldre baserar sig på klientens individuella vård-, service- och rehabiliteringsplan. Denna görs upp i samarbete med klienten, klientens ansvariga arbetstagare, anhöriga, familjevårdaren och andra nödvändiga sakkunniga. Planen justeras alltid vid behov och minst en gång om året. Planen ska gärna göras upp innan familjevården inleds, dock senast en månad efter att familjevården börjat.

4.2 Uppdragsavtalet

Ett uppdragsavtal ska ingås skilt för varje äldre person som placerats i familjen. Uppdragsavtalet är ett dokument där familjevårdaren och placeraren kommer överens om de rättigheter och skyldigheter som anknyter till vårdförhållandet. Uppdragsavtalet ska ingås före placeringen. Till avtalet ska fogas klientens vård-, service- och rehabiliteringsplan. Uppdragsavtalet undertecknas av bägge makarna, när avsikten är att bägge makarna svarar för vården av den person som placerats i familjevård. Som avtalsblankett används kommunens blankett för uppdragsavtal inom familjevården.

Uppdragsavtalet justeras vid ändringar som gäller vårdens varaktighet eller innehåll samt också annars om det finns skäl till det. Den som ingått uppdragsavtal står inte i ett sådant anställningsförhållande som avses i 1 kap. 1 § i arbetsavtalslagen (55/2001) till den kommun eller den vårdbehövande som har ingått avtalet (10 § i familjevårdslagen 263/2015). Avtalet ingås på basis av gemensamma avtalsförhandlingar och det undertecknas av familjevårdaren och familjevårdens ansvariga arbetstagare. Avtalet gäller tills vidare eller för viss tid från och med överenskommet datum. Prövotiden är fyra månader.

4.2.1 Uppdragsavtalets innehåll

Av uppdragsavtalet ska framgå:

- 1) Avtalsparterna
- 2) Personen som får familjevård
- 3) Den/de som erhåller arvodet
- 4) Storleken och utbetalningen av arvodet till familjevårdaren
- 5) Ersättandet av kostnaderna för familjevården och inledandet av vården samt information om utbetalningen av de dispositionsmedel som kalendermånadsvis betalas till den som är i familjevård
- 6) Ersättning för de särskilda kostnader som följer av individuella behov hos den som är i familjevård
- 7) Vårdens beräknade längd
- 8) Familjevårdarens rätt till ledighet, förverkligandet av ledighet samt betalning av arvode och ersättning för kostnader under ledigheten
- 9) Den förberedande utbildningen, arbetshandledningen och utbildningen för familjevårdaren och hur dessa ska genomföras
- 10) Information om uppsägningen av uppdragsavtalet
- 11) Vid behov andra omständigheter som gäller familjehemmet och familjevården
- 12) Samarbetet mellan kommunen och familjevårdaren (Familjevårdslagen 263/2015 10§.)
- 13) Familjevårdarens tystnadsplikt och utlämnande/mottagande av nödvändiga uppgifter om den som är i familjevård
- 14) Försäkringar för familjevårdaren och personen som är i familjevård
- 15) Underteckningar

I uppdragsavtalet ska också ingå en plan över socialtjänster, hälso- och sjukvårdstjänster samt andra stödåtgärder som ska ordnas för den som är i familjevård och familjevårdaren och som behövs för genomförandet av familjevården. I uppdragsavtalet ska också antecknas vilka kostnader som täcks med kostnadsersättningar, eftersom vårdarvode endast betalas för vård.

4.2.2 Uppsägning och hävning av uppdragsavtal

Familjevården kan sägas upp om klientens tillstånd blir sämre och familjevård inte längre är en tillräcklig vårdform. Dessutom kan avtalet sägas upp av familjevårdaren eller klienten av goda skäl. Om det har uppdragats försummelse i familjevården som inte kan åtgärdas eller om försummelsen är mycket allvarlig, kan avtalet sägas upp omedelbart. Grunderna för avslutande av familjevård kan anknyta till familjevårdarens hälsa, familjerelationer eller andra tungt vägande skäl.

Om inget annat har överenskommits i ett uppdragsavtal, kan avtalet sägas upp så att det upphör att gälla två månader efter uppsägningen (12 § i familjevårdslagen 263/2015). Om familjehemmet eller den vård som ges där konstateras vid tillsyn att vara olämpliga eller bristfälliga, ska den kommun eller samkommun som svarar för ordnandet av vården försöka se till att bristen avhjälpas. Om bristen inte avhjälpas inom utsatt tid eller inte kan avhjälpas utan oskäligt besvär eller inom en skälig tid, kan uppdragsavtalet hävas omedelbart (12 § i familjevårdslagen 263/2015). I sådant fall betalas inte kostnadsersättning eller arvode efter hävandet.

Vid kortvarig familjevård är uppsägningstiden vid ett tills vidare gällande uppdragsavtal två månader (familjevårdslagen). Vårdarvodet betalas fullt ut för uppsägningstiden.

Oberoende av uppsägningstiden upphör uppdragsavtalet att gälla om personen som är i familjevård avlider eller om familjevård inte är ändamålsenlig.

- När behovet av familjevård upphör betalas fullt vårdarvode för två veckor, och för samma tid betalas 50 % av kostnadsersättningen.

Uppdragsavtalet ska sägas upp skriftligt. Om ett nytt uppdragsavtal ingås i stället för det uppsagda eller upphörda uppdragsavtalet betalas under uppsägningstiden inget separat arvode eller kostnadsersättning för ett uppsagt eller upphört uppdragsavtal. Ett nytt uppdragsavtal kan ingås för uppsägningstiden endast om den person vars vård det uppsagda avtalet har gällt börjar vårdas på ett annat ställe under uppsägningstiden.

5. KLIENTAVGIFTER INOM FAMILJEVÅRDEN

Familjevård är öppen vård inom socialvården, och därför kan klientavgifterna bestämmas på olika grunder i olika kommuner eller samkommuner. Den allmänna principen är att av klienten inte uppbärs högre avgifter för familjevården än för andra alternativ. Av en klient som är i familjevård uppbärs inte samtidigt andra klientavgifter inom den öppna vården, t.ex. avgifter för hemsjukvård eller dagverksamhetens måltidsavgift. Familjevårdarens ledighet får inte orsaka extra utgifter för klienten. Under familjevårdarens ledighet kan endast uppbäras en summa som motsvarar klientavgiften för familjevården. Klientavgiften får dock inte överskrida de faktiska kostnaderna för produktionen av servicen.

Enligt förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården uppbärs inte månadsavgift för den tid som överstiger fem dagar när familjevården avbryts för längre tid än fem dagar. Om familjevården avbryts för en kortare tid av orsaker som beror på kommunen eller när klienten är i kommunal anstaltsvård uppbärs månadsavgift inte heller för de nämnda fem dagarna. När avbrottet i familjevården pågår hela månaden uppbärs ingen avgift.

Avgifter för socialvårdens tjänster och hälsovårdsservice som bestämts enligt klientens betalningsförmåga ska inte tas ut eller ska sänkas till de delar som avgiften äventyrar personens eller familjens förutsättningar för uppehälle eller förverkligandet av personens lagstadgade underhållsskyldighet (lag om klientavgifter inom social- och hälsovården 734/1992). Om klienten direkt går över från familjevård till vård på anstalt eller från anstalt till familjevård uppbärs ingen klientavgift för familjevården för övergångsdagen.

Inom familjevården ska minst 15 procent av nettoinkomsterna lämnas kvar för personligt bruk, dock minst 105 euro i månaden (Statsrådets förordning om ändring av förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården, den 21 november 2013, indexjustering av klientavgifter inom social- och hälsovården träder i kraft den 1 januari 2014, Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2015/7).

5.1 Klientavgifter för person i långvarig familjevård

Avgifter för långvarig familjevård uppbärs enligt liknande modell som för boendeservicen. Vårdavgiften för långvarig familjevård är 70 % av klientens nettoinkomster efter att det från inkomsterna dragits av medel för personligt bruk (105 euro i månaden år 2015). I vårdavgiften för äldre i familjevård ingår vården, boendekostnader samt städning, tvätt samt sådana vanliga medel och tillbehör som anknyter till boendet. Klientavgiften uppbärs av Karleby stad. Vårdarvodet till familjevårdaren och kostnadsersättningen betalas av Soite som ingår ett uppdragsavtal med familjevårdaren.

Klientavgiften för kontinuerlig familjevård bestäms för ankomst- och avfärdsdagen enligt följande:

Tabell 1 Bestämmande av familjevårdens klientavgift

Dagen för ankomst till familjevård	Klienten betalar familjevårdens klientavgift för ankomstdagen
Dagen för avfärd från familjevård, hem eller till anhöriga (familjevården upphör)	Klienten betalar familjevårdens klientavgift för avfärdsdagen
Dagen för avfärd från familjevård till anstaltsvård eller serviceboende	Klienten betalar inte familjevårdens klientavgift för avfärdsdagen

5.2 Klientavgifter för kortvarig familjevård och familjevård på deltid

För kortvarig familjevård kan tas ut avgift för kortvarig anstaltsvård. Vårdavgift får tas ut endast en gång per kalenderdag. Om klienten flyttas direkt till en annan anstalt, får den remitterande anstalten inte ta ut avgift för den dag då klienten flyttas.

För kortvarig familjevård tas ut en avgift på 34,30 euro/dygn (nivån år 2015).

Avgiften för familjevård under en del av dygnet är 18,00 euro/dygn (deltidsvård innebär mindre än 10 timmar vård per dag eller mindre än 12 timmar per natt).

Om kortvarig familjevård ordnas under närståendevårdarens ledighet tas för vården ut 11,30 euro per dygn under närståendevårdarens lagstadgade ledighet (lag om klientavgifter inom social- och hälsovården 734/1992).

6. ARVODEN OCH ERSÄTTNINGAR FÖR FAMILJEVÅRD FÖR ÄLDRE

6.1 Vårdarvode

Om inte något annat har överenskommits i uppdragsavtalet har familjevårdaren rätt att få arvode för vården (*vårdarvode*). Vårdarvodet är minst 686,25 euro per kalendermånad per person i familjevård. Vårdarvodets storlek ska motsvara personens behov av vård, och när det bedöms bör man beakta verksamhetens natur. Vårdarvode betalas inte för familjevårdarens egna barn under 18 år. Vårdarvodet kan av särskilda skäl enligt överenskommelse även betalas till ett belopp som understiger minimibeloppet som fastställts i 1 mom. Det vårdarvode som anges i 1 mom. och som fastställs i uppdragsavtalet ska justeras kalenderårsvis med den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006). (16 § i familjevårdslagen 263/2015)

Kommunen kan också betala arvoden som överskrider minimibeloppet. Inom Soite är **vårdarvodet 1030,00 euro/person/kalendermånad**. Justeringen 1.1.2016 gäller även sådana vårdarvoden som enligt överenskommelse överskrider vårdarvodets minimibelopp och som utgår från ett uppdragsavtal som varit i kraft före tidpunkten för justeringen.

Vårdavgiften för familjevård höjs i förhållande till hur krävande och bindande vården är (hur mycket vård klienten har konstaterats behöva). Familjevården för äldre förutsätter att familjevårdaren finns till hands hemma, och vårdaren kan därför inte ha ett arbete utanför hemmet. Om makarna är familjevårdare tillsammans, kan arvodet delas och båda får hälften av arvodet. Vårdarvodet och kostnadsersättningen för långvarig familjevård betalas månadens sista dag för pågående månad. Eventuella ändringar som påverkar vårdarvodet och kostnadsersättningen beaktas i samband med betalningen följande månad. Arvodet för kortvarig familjevård betalas vart efter vårdaren meddelar antalet vårddagar, dvs. i efterskott, endera månadens 15:e eller sista dag.

6.2 Ersättning för kostnader

Till familjevårdaren betalas ersättning för de faktiska kostnaderna för vård och underhåll av en person i familjevård dock minst 410,66 euro/person/kalendermånad. Inom Soite är kostnadsersättningen **616,00 euro/kalendermånad/person** i familjevård om inte något annat har överenskommits i uppdragsavtalet. Kostnadsersättningen kan av särskilda skäl understiga minimibeloppet. Kostnadsersättningen täcker de normala utgifterna för den som är i familjevård i fråga om mat, boende, fritidssysselsättningar, personligt behov och annat underhåll samt de normala hälsovårdskostnader som inte ersätts med stöd av annan lagstiftning. (17 § i familjevårdslagen 263/2015)

Kostnadsersättningen är familjevårdarens beskattningsbara inkomst eftersom den i beskattningen betraktas som arbetsersättning. Familjevårdaren kan dra av det betalda beloppet i beskattningen som utgifter för inkomstens förvärvande. Det rekommenderas att familjevårdaren utreder sin förskottsinnehållningsprocent hos skattemyndigheten.

Om en person i familjevård har behov som föranleder särskilda kostnader kan familjevårdaren få ersättning för dessa i enlighet med ett separat avtal. Vid uppgörandet av ett uppdragsavtal ska det noggrant utredas vilka kostnader ingår i kostnadsersättningen och vad som avses med ersättning för särskilda kostnader. Kostnadsersättning betalas för att ersätta den vårdbehövandes kostnader för boende, mat, rekreation och hobbyverksamhet, personliga behov samt andra normala, fortlöpande kostnader för underhållet.

Kostnadsersättningen täcker den vårdbehövandes kostnader för:

- 1) mat (med beaktande av allergier och specialdieter)
- 2) tvättmedel och tillbehör för personlig hygien (med undantag av blöjor). Då en äldre person behöver blöjor beviljas de av hemkommunen och är avgiftsfria i enlighet med kriterierna för avgiftsfri utdelning.
- 3) bruk av bostad: avfallshantering, el, uppvärmning, vatten, reparation av hemfastigheten, renhållning av hemmet och nötning av lösöre
- 4) underhåll av kläder
- 5) inom familjevården för äldre kan man i uppdragsavtalet komma överens om ersättning av kostnader för rekreations- och hobbyverksamhet (t.ex. om klienten har egna tillgångar som kan användas för utgifterna)
- 6) sedvanliga resor som görs med den egna bilen i anknytning till familjevårdens vardag
- 7) telefonavgifter som hänför sig till familjevården (familjevårdarens)
- 8) försäkringar, om familjevårdarens hemförsäkring omfattar de personer som vårdas

Familjevårdaren svarar för det som behövs för normalt liv, men den vårdbehövande kan också köpa varor enligt egen önskan, t.ex. speciella tvättmedel. Arvoden och kostnadsersättningar som betalas till familjevårdaren meddelas till beskattningen som inkomst. Om skattemyndigheterna får en utredning över kostnadsersättningen dras kostnadsersättningen av från förvärvsinkomsterna.

6.3 Arvode och kostnadsersättning för långvarig familjevård

Långvarig familjevård pågår längre än 14 dygn.

För familjevården för äldre gäller en avgiftsklass som är **1 030,00 euro/månad/person**.

Kostnadsersättningen är **616,00 euro/månad/person**.

Tjänsteinnehavaren kan enligt särskild prövning höja vårdarvodet om klienten är beroende av mera vård än vanligt. Exempelvis i en situation där familjevården anses ersätta vård på anstalt är beloppet som mest 1 300,00 euro/månad/person och kostnadsersättningen som mest 675,00 euro/månad/person.

6.4 Arvode och kostnadsersättning för kortvarig familjevård

Kortvarig familjevård pågår över 10 timmar men högst 14 dygn/gång.

Vårdarvodet för kortvarig familjevård för äldre är **51,50 euro/dygn/person** och **kostnadsersättningen 30 euro/dygn/person**. Arvodet för kortvarig familjevård kan betalas för en längre tid än 14 dygn om vården oväntat förlängs med några dagar men inte pågår längre än 21 dygn.

Om vården väntas fortsätta längre än 21 dygn betalas arvode för långvarig familjevård fr.o.m. det 14:e vårddygnet. Då görs en ändring i uppdragsavtalet: kortvarig familjevård -> långvarig familjevård. Arvode för kortvarig familjevård betalas för vårddygnet 1-13 och arvode för långvarig familjevård fr.o.m. vårddygn 14.

Tjänsteinnehavare kan enligt särskild prövning höja vårdarvodet för kortvarig familjevård. Exempelvis i en situation där familjevården anses ersätta tung anstaltsvård är maximibeloppet för kortvarig familjevård 70 euro per dygn och kostnadsersättningen 30 euro per dygn.

6.5 Arvode och kostnadsersättning för familjevård under en del av dygnet

För kontinuerlig familjevård under en del av dygnet (högst 10 h dagtid och högst 12 h nattetid) är vårdarvodet 750,00 euro/person/månad och kostnadsersättningen 400,00 euro/person/månad. Familjevården under en del av dygnet ska omfatta måltider enligt rekommendationer och enligt måltidsrytmen.

För kortvarig familjevård under en del av dygnet (högst 10 h dagtid och högst 12 h nattetid) är vårdarvodet 70,00 euro per dygn och kostnadsersättningen 10,00 euro per dygn. Familjevården under en del av dygnet ska omfatta måltider enligt rekommendationer och måltidsrytmen.

6.6 Familjevård hemma hos den vårdbehövande

För långvarig (>14 dygn) familjevård för äldre finns en avgiftsklass som är 1 030,00 euro/månad/person. Kortvarig familjevård pågår över 10 timmar och högst 14 dygn. Vårdarvodet för kortvarig (<14dygn) familjevård för äldre är 77 euro/dygn/person. För kontinuerlig familjevård under en del av dygnet (högst 10 h dagtid och högst 12 h nattetid) är vårdarvodet 750,00 euro/person/månad. För kortvarig familjevård under en del av dygnet, högst 4 h, är familjevårdsarvodet 40 €. När familjevård ges högst 10 h dagtid och högst 12 timmar nattetid är vårdarvodet 70 €/dygn. Kostnadsersättning och startersättning betalas inte.

6.7 Startersättning

Till familjevårdaren betalas ersättning för de behövliga kostnaderna för inledandet av vården (*startersättning*) till ett belopp av **högst 2 916,43 euro** per person i familjevård (fr.o.m. 1.1.2015). I familjevårdslagen nämnda belopp samt kostnadsersättningar som fastställts i uppdragsavtalet ska justeras kalenderårsvis fr.o.m. ingången av året i enlighet med den årliga ändringen av levnadskostnadsindexet i oktober det föregående året (oktober 1951=100). (18 § i familjevårdslagen 263/2015 18§.)

Till familjevårdaren kan betalas ersättning för de behövliga kostnaderna för inledandet av vården. Startersättning betalas för att täcka den vårdbehövandes personliga anskaffningar och anskaffningar i anknytning till det gemensamma hushållet vilka är nödvändiga för inledandet av vården av en ny klient. Ersättningarna kan gälla bl.a. nödvändiga smärre reparationer och ändringsarbeten i bostaden, möbler, sängkläder, utrustning för hobbyverksamhet. Startersättningen kan också användas för att betala deltagaravgifter för familjevårdarnas förberedande utbildning. Anskaffningar som görs med startersättningen inriktas alltid på personen som är i familjevård.

Man kommer överens om startersättningen i uppdragsavtalet och **kommer alltid på förhand överens om anskaffningar** med kommunens kontaktperson för familjevård. Maximibeloppet gäller långvarig familjevård. Startersättningen kan användas **inom sex månader** från att placeringen till familjevård har skett. Startersättning kan beviljas då ersättning inte kan erhållas med stöd av någon annan lagstiftning. Till exempel ska hjälpmedel för en handikappad eller ändringsarbeten i bostaden som en handikappad behöver i första hand ordnas som handikappservice eller medicinsk rehabilitering. Familjevårdens ansvariga arbetstagare och familjevårdaren kommer överens om anskaffningarna i uppdragsavtalet. Familjevårdaren gör upp en förteckning över de tillbehör personen som är i familjevård behöver och om eventuella ändringsarbeten i hemmet. Startersättningens storlek fastställs på basis av förteckningen.

Det lagliga maximibeloppet kan betalas på basis av särskilda skäl. Sådana särskilda skäl kan vara bl.a. omfattande ändringsarbeten i hemmet eller anskaffning av lösöre. Familjevårdens ansvariga arbetstagare utreder de särskilda skälen och bereder ärendet för servicedirektören för

äldreomsorgen för bedömning och avgörande som en del av uppdragsavtalets godkännande. En person som är i familjevård har rätt att möblera sitt eget rum med egna möbler.

I regel betalas ingen startersättning för kortvarig familjevård, utan de vårdbehövandes specialbehov beaktas redan då familjevården planeras. **Betalning av startersättning för kortvarig familjevård övervägs alltid från fall till fall**, och ersättningen är då **högst 2 916,43 euro/fyra personer**.

I fråga om de anskaffningar som görs med startersättningen ifylls en blankett. Om familjevårdaren upphör med sin verksamhet inom en relativt kort tid eller om familjevården upphör av någon annan orsak kan en del av startersättningen återkrävas. Startersättningens amorteringstid är fyra år (varje år amorteras 25 procent av anskaffningarna). Om familjevården upphör inom en kortare tid än fyra år, kan man med beaktande av skäligheten och situationen komma överens om återbetalning av den icke amorterade delen eller exempelvis om överlåtelse av anskaffningarna till kommunen.

6.8 Sammanfattande tabell över ersättningar som betalas till familjevårdaren

Tabell 2 Arvoden vid familjevård för äldre

FAMILJEVÅRD FÖR ÄLDRE Arvoden år 2015	Vårdarvode	Kostnads- ersättning	Start- ersättning
Långvarig familjevård euro/månad/person	1030,00	616,00	2 916,43 €/person
Kontinuerlig familjevård under en del av dygnet euro/person/månad	750,00	400,00	2 916,43 €/person
Kortvarig familjevård euro/dygn/person	51,50	30,00	2 916,43 €/ 4 personer
Kortvarig familjevård under en del av dygnet euro/dygn/person	70,00	10,00	2 916,43 €/ 4 personer

Familjevård hemma hos den vårdbehövande	Vårdarvode
Långvarig familjevård €/månad/person	1030,00
Kontinuerlig familjevård under en del av dygnet euro/person/månad	750,00
Kortvarig familjevård €/dygn/person	90,00
Kontinuerlig familjevård under en del av dygnet €/dygn/person under 4 h/under 10 h	40,00/70,00

En del av dygnet = under 10 h dagtid eller under 12 timmar nattetid

6.9 Användning av egen bil och reseersättning

Familjevårdaren kan för resekostnader som anknyter till familjevårdsarbetet betalas ersättning för användningen av egen bil i enlighet med överenskomna principer och i enlighet med FPA:s sf-ersättning. Resekostnader som föranleds familjevårdaren för användning av egen bil, 0,20 euro/km, ersätts enligt följande:

- resekostnader för deltagande i utbildningsdagar för familjevårdare
- separat överenskomna resor, t.ex. för deltagande i rehabiliteringsmöte eller motsvarande

-
- reseersättning ska ansökas inom sex månader från att resan gjorts (över sex månader gamla resekostnader ersätts inte)

Den placerande kommunen tar inte någon försäkring för personen i familjevård i händelse av olycksfall som händer under resan.

6.10 Avgifter under avbruten familjevård och familjevårdarens lediga dagar

6.10.1 Familjevårdarens insjuknande

Om vård i familjehemmet på familjevårdarens ansvar fortsätter också under sjukledigheten, betalas till familjevårdaren vårdarvode och kostnadsersättning för nio vardagar efter den dag då vårdaren blev sjuk. Familjevårdaren har rätt att få sjukdagpenning efter självrisktiden (dagen då hen insjuknat + 9 vardagar). Sjukdagpenningen räknas på basis av familjevårdarens beskattningsbara inkomster (sjukförsäkringslagen 2004/1224).

Om familjevårdare är tillfälligt oförmögen att sköta sitt uppdrag p.g.a. sjukdom ordnar kommunen vid behov ersättande vård för den vårdbehövande. Kostnadsersättning betalas inte mera fr.o.m. dagen efter att den vårdbehövande har blivit flyttad om personen som vårdas flyttas till en annan vårdplats under den tid familjevårdaren är sjuk. En förutsättning för betalning av arvode under sjukdomstiden är att personen verkat som familjevårdare i minst en månad innan sjukledigheten börjar. Av kostnadsersättningen betalas 30 procent eftersom de fasta utgifterna kvarstår.

Om vård i familjehemmet fortsätter på familjevårdarens ansvar också under sjukledigheten, är familjevårdaren berättigad till både sjukdagpenning, kostnadsersättning och vårdarvode. FPA beslutar i ett sådant fall om betalning av sjukdagpenning. Det måste kunna påvisas FPA att någon annan bär ansvaret under sjukledigheten. Om kommunen anställer en vikarie, betalas inget vårdarvode till den ordinarie familjevårdaren.

6.10.2 Orsak som inte beror på familjevårdaren

Om familjevården för en person i långvarig familjevård avbryts **av en orsak som inte beror på familjevårdaren** (t.ex. den vårdbehövandes sjukhusvård, besök hos anhöriga) **får familjevårdaren vårdarvodet samt 50 procent av kostnadsersättningen i högst 30 dygn per år** om ingen annan person placeras i stället i familjevård. Det förutsätts att familjevårdaren håller kontakten med den vårdbehövande och samarbetar med vårdplatsen. Dagen då den vårdbehövande lämnar platsen för familjevård och dagen då hen återvänder räknas inte som frånvarodagar.

I kortvarig familjevård och familjevård en del av dygnet:

- 1) om familjevårdaren får information ≥ 3 dygn före vårdens början om att den överenskomna vård dagen eller -perioden annulleras betalas inget vårdarvode eller kostnadsersättning till familjevårdaren.
- 2) om familjevårdaren får information < 3 dygn före vårdens början om att den överenskomna vård dagen eller -perioden annulleras får familjevårdaren vårdarvodet och kostnadsersättning enligt den planerade perioden, dock högst för 3 dygn.

6.10.3 Familjevårdarens deltagande i stödåtgärder

Familjevårdarens deltagande i verksamhet som överenskommit med tjänsteinnehavarna som ansvarar för familjevården, t.ex. arbetshandledning, utbildning eller kamratgruppsverksamhet, inverkar inte minskande på vårdavgiften och kostnadsersättningen som betalas till familjevårdaren. Familjevårdaren och tjänsteinnehavaren som beviljat familjevården kommer överens om hur vården av personerna i familjevård ordnas under denna tid.

6.11 Familjevårdarens beskattning

Vårdarvodet och kostnadsersättningen är skattepliktig inkomst. Kommunen meddelar skattemyndigheterna kostnadsbeloppet. Kostnadsersättningen dras av i den slutliga beskattningen som utgifter för inkomstens förvärvande. Familjevårdaren kan på förhand ansöka om sänkning av forskottsinnehållningsprocenten enligt ett belopp som motsvarar kostnadsersättningarna.

Skatteprocenten för familjevårdarens arvode och kostnadsersättning kan justeras elektroniskt på

sidan www.vero.fi -> blanketter -> skattekort -> skattekort/förskottsskatt.

Familjevårdaren kan också ansöka om beskattning enligt de faktiska kostnaderna. Förfarandet förutsätter noggrann bokföring jämte kvitton och det är bra att diskutera saken på förhand med skattemyndigheterna.

7. FAMILJEVÅRDARENS LEDIGHETS- OCH AVLÖSARARRANGEMANG

7.1 Familjevårdarens ledighet samt arvoden och kostnadsersättningar som betalas under ledigheten

Om inte något annat har överenskommit i uppdragsavtalet, ska kommunen eller samkommunen ordna möjlighet för familjevårdaren till en ledighet vars längd är **två vardagar** per sådan kalendermånad under vilken hen enligt uppdragsavtalet har arbetat minst 14 dygn som familjevårdare. Den kommun eller samkommun som ansvarar för ordnandet av familjevården ska se till eller vid behov ge sådan hjälp att för den som är i familjevård ordnas ändamålsenlig vård under familjevårdarens ledighet. (13 § i familjevårdslagen 263/2015.)

Till familjevårdaren betalas arvode för intjänad ledighet. Familjevårdarens rätt till ledighet räknas per kalenderår: 1.1–31.12. Intjänade lediga dagar måste tas ut under det kalenderår de intjänats (december månads ledighet kan tas ut före utgången av januari följande år). Om familjevårdaren så vill, kan hen samla ledigheter för högst sex månader och ta ut dem som en sammanhängande ledighet; ledigheterna måste tas ut under det kalenderår de intjänats. Det ligger på familjevårdarens ansvar att ta ut de ledigheter hen har rätt till. Familjevårdaren ska alltid i god tid komma överens med tjänsteinnehavaren som ansvarar för familjevården om hur ledigheterna tas ut.

Familjevårdarna inom Soites område tjänar in ledigheter enligt följande:

För långvarig vård av äldre i familjevård intjänas 3 dygn per månad. Motiveringen är att äldre (>75 år) i familjevård binder dygnet runt sju dagar i veckan. Enligt uppdragsavtalet förpliktas familjevårdaren att ta ut minst en ledig period (1-6 dygn) under en period på två månader.

I kortvarig familjevård intjänas ett dygns ledighet för varje månad under vilken vårdaren har arbetat minst 14 dygn som familjevårdare. Om familjevårdaren alltså arbetar ≥ 14 dygn per kalendermånad intjänas en avlönad ledig dag. Den som arbetat t.ex. 28 dygn per månad som familjevårdare intjänar ett dygns ledighet per månad. I kortvarig familjevård räknas arvodet för den lediga dagen enligt medeltalet för de faktiska klientdygnen under den månad som berättigar till ledighet. Arvodet för ledig tid räknas enligt arvode i genomsnitt/vård dag. Arvodet betalas i samband med betalandet av den aktuella månadens vårdarvode.

Familjevårdaren är inte berättigad till semesterpenning eftersom det inte är fråga om ett anställningsförhållande utan ett uppdragsförhållande. Om oavlönad ledighet överenskomms skilt och i god tid med arbetstgaren som ansvarar för familjevården.

7.2 Avlösarservice under familjevårdarens ledighet eller annan frånvaro

Kommunen kan ordna den avlösarservice som behövs under familjevårdarens ledighet eller annan tillfällig frånvaro genom att med en person som uppfyller kraven i 6 § ingå ett uppdragsavtal där personen förbinder sig att ge vården i familjevårdarens hem eller i den vårdbehövandes hem. Avlösarservicen kan ordnas på detta sätt om familjevårdaren samtycker till det och om arrangemanget kan anses förenligt med den vårdbehövandes bästa (14 § i familjevårdslagen 263/2015), se punkt 1.4.

Då vården ordnas tar man i beaktande den vårdbehövandes och de nära anhörigas önskemål. I första hand rekommenderas att en avlösare ordnas till familjehemmet under familjevårdarens ledighet. Om ingen avlösare kan ordnas till familjevårdarens hem strävar man efter att ordna

vården i ett annat familjehem eller i en annan hemlik miljö. Om familjevården omfattar flera än en person ska ledigheten ordnas så att den samtidigt gäller alla personer i familjevård.

Familjevårdarens ledighet kan ordnas på följande sätt:

1. Som avlösare kan arbeta **en av kommunen godkänd avlösare för familjevårdaren som genomgått förberedande utbildning** eller som avlösare kan tillfälligt arbeta en av kommunen godkänd person från familjevårdarens nätnätverk.
2. Kommunen **ordnar avlösningen med hjälp av en ambulande familjevårdare**. Den ambulande familjevårdaren har genomgått lagstadgad förberedande utbildning (se 7.2.) Den ordinarie familjevårdaren får vårdarvode och kostnadsersättning för de lediga dagarna. Den ambulande familjevårdaren betalas vårdarvode för kortvarig familjevård.
3. **Kommunen placerar den vårdbehövande i annan vård** t.ex. i ett annat familjehem som godkänts av kommunen, hos en släkting eller i någon annan vårdenhet. I detta fall betalas vårdarvodet till fullt belopp för familjevårdarens lediga tid och dessutom betalas 50 procent av kostnadsersättningen för att täcka de fasta kostnaderna.

Avlösarens vårdarvode och kostnadsersättning betalas enligt kortvarig familjevård. Om avlösaren inte ger vården i sitt eget hem betalas ingen kostnadsersättning.

8. FAMILJEVÅRDARENS PENSIONSSKYDD OCH FÖRSÄKRINGAR

Om pensionskyddet för en familjevårdare i uppdragsförhållande stadgas i lagen om kommunala pensioner (549/2003). Familjevårdarens pensionskydd bestäms alltid enligt grundpensionskyddet och storleken på det intjänade pensionskyddet bestäms enligt vårdarvodet. Familjevårdaren har rätt att gå i ålderspension efter uppnådd 63 års ålder. Om personen fortsätter som familjevårdare kan pension tjänas upp till 68 års ålder. Det finns en övre gräns för pensioner som intjänats före år 2005. Familjevårdaren kan utöka sitt pensionskydd med en frivillig pensionsförsäkring. Familjevårdaren måste informera kommunens ansvariga arbetstagare inom familjevård i god tid om pensionering. Mera information: <https://www.keva.fi/sv/privatkunder/information-om-pensioner/>.

Om familjevårdarens olycksfallsförsäkring bestäms i lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948, OBS: lagen ändras från början av år 2017). Kommunen har tecknat en lagstadgad olycksfallsförsäkring för familjevårdaren. Kommunen har inte tecknat någon försäkring gällande skadeståndsplikt för familjevårdaren. Kommunen har inte tecknat försäkring för skador som vållas av en person som placerats i familjevård. Skadestånd är en sak skadevållaren och den skadelidande emellan. När en skada har inträffat utreds ärendet tillsammans med familjevårdaren och samkommunen.

Kommunen tecknar en försäkring i fall av olyckshändelse under uppdraget även för familjevårdarens avlösare som nämnts i uppdragsavtalet. Samkommunen har ingen lagstadgad skyldighet att teckna försäkringar för personer i familjevård. Det rekommenderas att familjevårdaren tecknar en s.k. omfattande hemförsäkring som även beaktar personerna i familjevård. Familjevårdaren är utöver skadestånd för olycksfall i arbetet berättigad till skadestånd för yrkessjukdom. Olycksfallsförsäkringen täcker alla skador och sjukdomar som tydligt och direkt hänför sig till utförandet av arbetet: familjevårdaren kan exempelvis skada sig vid lyft av person i familjevård. Lagen tillämpas även på olyckor som inträffar utanför det konkreta arbetet/uppdraget under förhållanden som anknyter till arbetet, t.ex. då familjevårdaren handlar mat till familjen.

Ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen gäller:

- sjukvård: av läkare given eller föreskriven vård, anskaffning av läkemedel, proteser och andra hjälpmedel samt bestående vård som ges på särskild anstalt,
- dagtraktamente
- olycksfallspension,
- menersättning,
- olika tillägg, t.ex. mentillägg,
- ersättning för inkomstbortfall,
- familjepension och
- begravningshjälp.

Olycksfallsförsäkringen som placeraren har tecknat gäller inte skador som inträffar under familjevårdarens fritid. Det är på familjevårdarens eget ansvar att teckna en försäkring för fritiden. Placerarkommunen har ingen lagstadgad skyldighet att teckna en försäkring för skador som vållas av en person som placerats i familjevård. Vid utredning av skadeståndsansvaret undersöks den i familjevård placerade personens ansvar för den vållade skadan, familjevårdarens ansvar och övervakningsskyldighet vad gäller skadan som den i familjevård placerade personen vållat samt placerarkommunens ansvar som ordnare av familjevården. Om en person i kontinuerlig familjevård vållar familjevårdarens egendom skada är det i regel inte familjens hemförsäkring som ersätter skadan, utan då kontaktas familjevårdens ansvariga arbetstagare.

Skadeståndslagen (412/1974) är en allmän lag på basis av vilken skadeståndsansvaret för skada som vållats en annan person bestäms. Skadeståndsansvaret gäller skada som vållats uppsåtligen eller av oaktsamhet (ansvar vid vållande). Förutsättningen för att skadeståndsansvar uppkommer är att personen är vid sina sinnens fulla bruk och förstår följderna av sina handlingar.

Familjevårdarens försäkring av bohag täcker i regel den egendom som en person placerad i familjevård har i familjehemmet. En förutsättning är att den vårdbehövande är i kontinuerlig familjevård. Det lönar sig för familjevårdaren att vid teckning av försäkring så noggrant som möjligt utreda villkoren hos det egna försäkringsbolaget. Till exempel är det bra att för hemförsäkringens del veta om alla familjemedlemmarna ska räknas upp i försäkringsavtalet.

9. SÄKERHETEN OCH TILLSYVEN INOM FAMILJEVÅRDEN

9.1 Säkerheten inom familjevården

Enligt räddningslagen (379/2011) samt statsrådets förordning om räddningsväsendet (407/2011) ska en räddningsplan göras upp för bostadsbyggnader som omfattar minst tre bostadslägenheter. Nämda lagstiftning gäller alltså inte familjevård i uppdragsförhållande där hemmet är ett privathem. Kraven i 5 § i familjevårdslagen är också kriterier för godkännande av hemmet. Samarbete med kommunens andra myndigheter (brandkåren, polisen) rekommenderas dock starkt vad gäller godkännandet av hemmet samt i säkerhetsfrågor. Bland Familjevårdsförbundets utbildningsmaterial finns en utvärderingsblankett som anknyter till hemmets funktionsduglighet och säkerhet.

9.2Handledning och tillsyn inom familjevård

Den kommun som placerat den vårdbehövande ska se till att placeringen i familjevård genomförs enligt familjevårdslagen och att den vårdbehövande under den tid placeringen varar får den service och de stödåtgärder som behövs av den kommun där personen är placerad. Det ansvariga organet för socialvården både i placerarkommunen och i placeringskommunen får inspektera familjevårdens verksamhet samt de verksamhetsenheter och lokaler som används vid ordnandet av verksamheten när det finns grundad anledning att förrätta en inspektion. Lokaler som används för boende av permanent natur får inspekteras bara om det är nödvändigt för att säkerställa klientens ställning

och behörig service. En inspektion får förrättas utan förhandsanmälan. Inspektören ska ges tillträde till alla lokaler på platsen för familjevård. Protokoll ska föras över inspektionen. Inspektören har rätt att ta fotografier under inspektionen. (22 § i familjevårdslagen 263/2015)

Om familjehemmet eller den vård som ges där konstateras vara olämplig eller bristfällig, ska organet försöka avhjälpa bristen med hjälp av handledning. Om bristen inte har avhjälpats inom utsatt tid, ska organet se till att vården av den vårdbehövande ordnas på ett sätt som är i hens intresse bästa och som är förenligt med hens behov. Vid behov ska de vårdbehövande flyttas till ett annat vårdställe som svarar mot deras behov. (22 § i familjevårdslagen 263/2015)

På tillsynen över servicen och på åtgärder för att avhjälpa brister som konstaterats i samband med tillsynen tillämpas i fråga om professionella familjehem och andra producenter av privat familjevård bestämmelserna i 4 kap. i lagen om privat socialservice. (22 § i familjevårdslagen 263/2015).

Kommunen som ansvarar för ordnandet av familjevården svarar för tillsynen över familjevård i uppdragsförhållande. Lagen om tillsyn över privat socialservice gäller alltså inte familjevård i uppdragsförhållande utan familjevården likställs med socialservice som den offentliga sektorn själv producerar. Stödet till familjevårdaren och tillsynen ligger nära varandra. Utgångspunkten för en lyckad tillsyn är att kommunens ansvariga arbetstagare vet hur familjevårdaren mår. Handlednings- och tillsynsbesök i familjevårdarens hem görs minst en gång om året. Vid tillsynen iakttas till tillämpliga delar Valviras tillsynsprogram. Inspektioner kan göras enligt behov på basis av kundrespons.

10. FAMILJEVÅRDARENS STÖD OCH SAMARBETE

Familjevårdaren får stöd för sitt arbete av en av kommunen utsedd **kontaktperson för familjevården för äldre** och/eller av annan som är anställd av kommunen. Tillräckligt stödjande av familjevårdaren både emotionellt och professionellt säkerställer familjevårdens kvalitet och varaktighet. Ordnandet av familjevårdarens stöd samt ordnandet av tillsyn över vården garanterar den äldre en vård av god kvalitet. Kommunen svarar för stödet till familjevården.

Kommunen svarar för den förberedelse, arbetshandledning och utbildning som ges familjevårdaren samt för den förberedande utbildningen som den som har för avsikt att bli familjevårdare får. Enligt 15 § i familjevårdslagen ska för att ordna det stöd som behövs under familjevården **en ansvarig arbetstagare utnämnas för familjevårdaren för varje vårdbehövande**. Den ansvariga arbetstagarens främsta och viktigaste uppgift är ansvara för stödet för familjevårdaren. För familjevårdaren ska i enlighet med uppdragsavtalet ordnas tillräcklig möjlighet att få stöd och att träffa den ansvariga arbetstagaren. Som ansvarig arbetstagare fungerar den av kommunens ansvariga arbetstagare inom familjevården som svarar för den placerade personens servicehelhet.

Kommunen ordnar vid behov undersökningar för familjevårdaren gällande välbefinnande och hälsa samt tjänster i enlighet med socialvårdslagen (1301/2014, Finlex) som stöder hens välbefinnande. För familjevårdare som har familjevård som huvudsyssla ska möjlighet till undersökning av välbefinnande och hälsa ordnas minst vartannat år.

Man strävar efter att vid behov ordna handledning för familjevårdaren. Handledningen kan vara individuell, ordnas för hela familjen på samma gång eller ordnas i grupp. Dessutom försöker man ordna fortbildning för att stödja vårdarbetet, familjevårdarens orkande och dennes familjs resurser. Kamratgruppsverksamhet inleds efter att familjevårdarna inlett sin verksamhet. I fortsättningen kan verksamheten även vara självstyrd.

Familjevårdaren samarbetar med den i familjevård placerade personens närmaste anhöriga, **familjevårdens ansvariga arbetstagare** och andra samarbetsparter. Familjevårdaren ska i mån av möjlighet stödja och möjliggöra tät kontakt och umgänge mellan den äldre som placerats i familjevård och de anhöriga. Kontakt upprätthålls till vänner och släktingar som står den vårdbehövande nära.

Familjevårdaren är skyldig att anmäla förändringar i familjevården till den ansvariga arbetstagaren i den kommun som placerat den vårdbehövande och till den kommun där familjehemmet finns. (21 § i familjevårdslagen 263/2015).

Familjevårdaren ska i god tid informera **familjevårdens ansvariga arbetstagare** om:

1. avbrott i familjevården
2. förändringar i den egna livssituationen, insjuknande, annat hinder för arbete
3. förändringar i familjeförhållanden
4. planerade ledigheter och arrangemang under dem
5. olycksfall, våldshandlingar och tvångsåtgärder anmäls alltid skriftligt
6. annat viktigt som eventuellt påverkar familjevårdsarbetet

11. SEKRETESS OCH TYSTNADSPLIKT

Familjevårdaren är bunden av **sekretess och tystnadsplikt**. Detta innebär att sekretessbelagda uppgifter om klienten inte får röjas för utomstående inte heller till de delar som uppgifterna gäller någon annan än klienten själv. Det är inte heller tillåtet för någon att använda sekretessbelagda uppgifter för att skaffa sig själv eller någon annan fördel eller för att skada någon annan. Här ingår bl.a. att en sekretessbelagd handling eller en kopia eller utskrift av en sådan handling inte får visas eller lämnas ut till någon utomstående eller med hjälp av teknisk anslutning eller på något annat sätt visas för någon utomstående eller lämnas ut till någon utomstående för användning. Känsliga och andra sekretessbelagda uppgifter får inte sändas som textmeddelande eller per e-post.

Innehållsmässigt är tystnadsplikten omfattande. Det räcker att uppgifter har erhållits under sådana omständigheter att de kan anses vara konfidentiella. Missbruk av uppgifter eller avsiktligt handlande mot anvisningarna kan utöver annat ha straffrättsliga följder. Familjevårdarens sekretess och tystnadsplikt kvarstår även efter det att uppdragsavtalet upphört att gälla (15 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården 812/2000).

Familjevårdaren har rätt att få sådan information om den vårdbehövandes livssituation, historia och hälsotillstånd som är nödvändig och väsentlig för lyckad vård (17 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården 812/2000).

Sekretess och tystnadsplikt gäller även vårdarens familjemedlemmar. Om sekretessbelagda uppgifter får man ge information för utomstående endast med en behörig klients uttryckliga samtycke eller med samtycke av klientens lagliga representant.

12. FÖRVARING AV HANDLINGAR

Familjevårdaren får inte röja en handlingss sekretessbelagda innehåll eller information eller någon annan omständighet som hen har fått kännedom om och för vilken tystnadsplikt föreskrivs genom lag. Sekretess avser förbud att röja en handlingss sekretessbelagda innehåll, vare sig det sker muntligen eller passivt t.ex. genom att en handlingss sekretessbelagda innehåll lämnas tillgänglig för utomstående. Familjevårdaren förbinder sig att förvara handlingarna som gäller de vårdbehövande i klientvisa mappar i ett låst skåp i familjehemmet.

Enligt 5 § 2 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet hör även uppgifter i kommunens handlingar, vilka gäller personer i familjevård, och eventuella anteckningar i handlingarna till kommunens ifrågavarande register, och uppgifterna ska returneras till kommunen efter att familjevården upphört. **Då familjevården upphör returneras handlingarna som gäller den vårdbehövande till familjevårdens ansvariga arbetstagare.**

Enligt 26 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet får en myndighet lämna ut sådana sekretessbelagda uppgifter som är nödvändiga för utförandet av ett uppdrag som myndigheten givit eller någon uppgift som annars handhas för myndighetens räkning. Därmed kan sådan sekretessbelagd information lämnas ut till familjevårdaren som hen behöver för att ge familjevård.

13. DEN VÅRDBEHÖVANDES PENNINGMEDEL OCH EGENDOMSFÖRTECKNING

Vad gäller hanteringen av klientens dispositionsmedel iakttas anvisningarna i Kommunförbundets cirkulär samt kommunens beslut om hanteringen och förvaringen av klientens egna medel. Huvudprincipen är att skötseln av klienternas medel hör i första hand till klienten själv, till hans anhöriga eller hans intressebevakare.

Vid behov kan en intressebevakare utses för en person i familjevård om personen själv inte förmår bevaka sitt intresse eller sköta sina angelägenheter. **Familjevårdaren kan inte utses till intressebevakare för person som placerats i familjevård eller ta hand om personens privata medel.**

Klientens självbestämmanderätt ska iakttas även när medlen används. Dispositionsmedlen för en person i familjevård ska i första hand användas för hans personliga behov och med beaktande av sådana lösningar som berikar personens livskvalitet och livsmiljö.

En egendomsförteckning ska föras över fast egendom som en person i kontinuerlig familjevård har i familjevårdshemmet. Egendomsförteckningen görs upp då familjevården inleds och familjevårdaren uppdaterar egendomsförteckningen tillsammans med klienten och anhöriga eller intressebevakaren.

14. EN KLIENTS DÖD I FAMILJEVÅRDSHEMMET

Vid misstanke om en klients död ringer familjevårdaren nödnumret 112 och handlar enligt givna anvisningar. Vid misstanke om dödsfall i hemmet kommer polisen till familjevårdarens hem och utesluter eventuell misstanke om brott. Därefter flyttar polisen den avlidna till närmaste hälsovårdscentral där en läkare konstaterar dödsfallet.

Familjevårdaren ska meddela de anhöriga och placerarkommunen om dödsfallet. Familjevårdens ansvariga arbetstagare ordnar familjevårdaren stöd enligt behov. Om en person i långvarig familjevård dör upphävs uppdragsavtalet utan uppsägning (arvode betalas till slutet av månaden).

15. LAGSTIFTNING OCH ANDRA BESTÄMMELSER SOM GÄLLER FAMILJEVÅRD

Författningar som anknyter till och bestämmer över familjevård:

Socialvårdslagen 1301/2014 och socialvårdsförordningen 607/1983

Familjevårdslagen 263/2015

Lagen om kommunala pensioner (549/2003)

Lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948)

Förvaltningslagen (434/03) och förvaltningsprocesslagen (586/1996)

Lagen om service och stöd på grund av handikapp 380/1987

4 a § i lagen om stöd för närståendevård (937/2005) och lagen om ändring av lagen om stöd för närståendevård (318/2011)

Lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation (516/2004)

Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet 621/1999

Lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000)

Lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (980/2012)

Lagen (734/1992) och förordningen (912/1992) om klientavgifter inom social- och hälsovården

Personuppgiftslagen (523/1999)

Lagen om tillsyn över privat socialservice (603/1996)

Sjukförsäkringslagen (1224/2004)

SHM:s handbok 2005:32 Säker läkemedelsbehandling

SHM:s broschyrer 2013:11 Kvalitetsrekommendation för att trygga ett bra åldrande och förbättra servicen

Statens näringsdelegation 2010: Ravitsemissuosituksset ikääntyneille

Valvira: Tillsynsprogram

Valvira 7/2013 Genomförandet av läkemedelsbehandling vid verksamhetsenheter inom socialvården som tillhandahåller boendeservice med heldygnssomsorg

Programmet för att förbättra äldres boende 2013–2017

Nationellt minnesprogram 2012–2020

Nationellt utvecklingsprogrammet för närståendevården 2014

16. MÖJLIGHETER ATT ÖVERKLAGA OCH PÅVERKA

För Soite har utsetts en social- och patientombudsman. De kan kontaktas om man är missnöjd med den service eller bemötande man fått. En klient inom socialvården har rätt att framställa en anmärkning om hen upplever att hen fått dålig service eller bemötts dåligt. Ombudsmannen hjälper med att framställa anmärkningen. Social- och patientombudsmannen följer med hur klienternas och patienternas rättigheter och ställning utvecklas i kommunen. Vid behov kan man även kontakta regionförvaltningsverket för att fråga om andra möjligheter att påverka.

17. INSTRUKTIONENS IKRAFTTRÄDANDE

Denna instruktion träder i kraft den 1 januari 2017.

18. ARBETSGRUPPEN FÖR ANVISNINGAR FÖR FAMILJEVÅRD (SenioriKaste, Karleby stad, Affärsverket för social- och hälsovård Jyväskylä 2015 - 2016)

Hanna Saarinen (ordf.) Karleby, Karita Eteläperä Jyväskylä, Mari Hämäläinen Jyväskylä, Sinikka Katila Jyväskylä, Kaija Keski-Rahkonen Karleby, Anne Länttä Jyväskylä, Maija-Liisa Pulkkinen Omaishoiva, Lea Pyykkö Jyväskylä, Mervi Salonen Jyväskylä, Sanna Sjöwall Karleby, Pia Sorvisto Karleby, Sari Tuikkanen/Marjo Salmi Omaishoitajat ja läheiset Kokkola, Katja Österlund Jyväskylä, Margit Yli-Kotila SenioriKaste

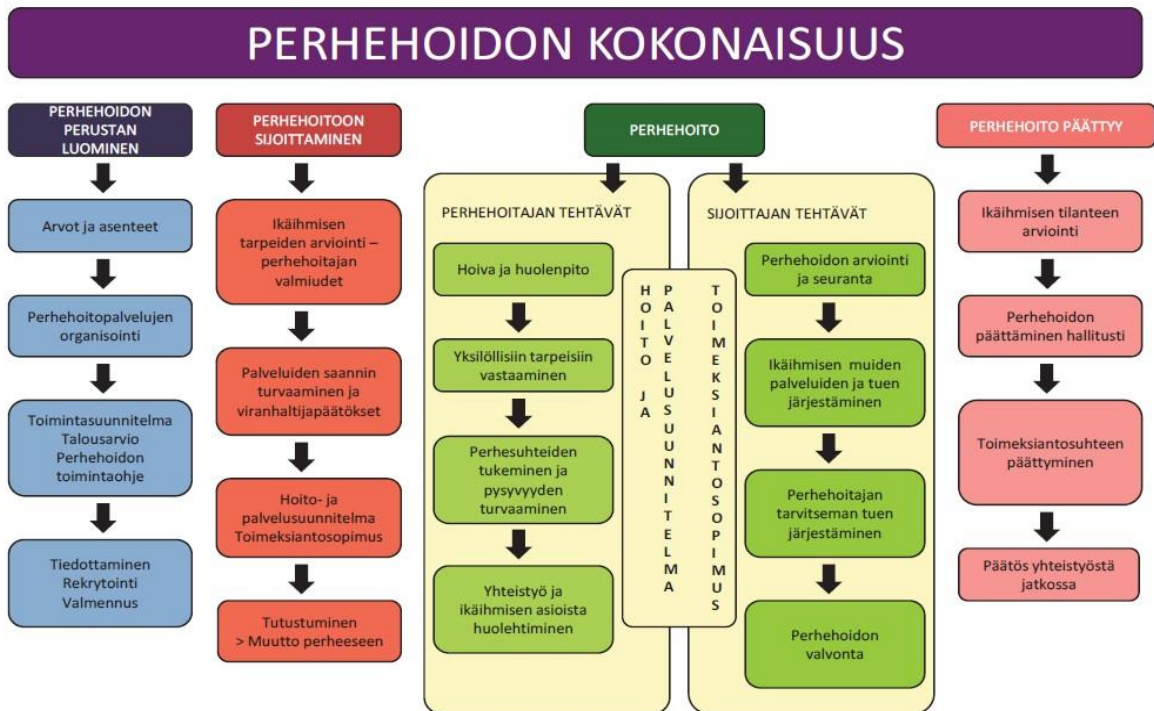

Bild 1 Hur familjevården ordnas, produceras och genomförs (Familjevårdsförbundet)